ועליו לבדוק מסביב לאותה שכונה, כיצד, **בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ** – מן המת **וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה** לכל רוח לראות אם יש עוד מערת קבורה סמוכה לה, מאחר שלפי צורת הקבורה שהיתה מצויה בזמנם, היה שטח הקבורה משתרע לאורך עשרים אמה, ומכיון שאין ידוע לאיזה צד נמשכה המערה, יש לחוש ולבדוק עשרים אמה לכל צד..

מָצָא מת **אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה** מן הקבר הראשון, **בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה** לכל רוח, שמא קבר זה הינו תחילתה של מערת קבורה נוספת. ואין אנו תולים שנקבר באקראי, שֶׁמאחר ונמצאו במקום זה שלשה קברים, יש רְגָלַיִם לַדָּבָר שמקום זה שימש כבית קברות, ומכיון שכך יש לחוש כאן למערות קבורה נוספות. **שֶׁאִילּוּ** תְּחִילָּה **מְצָאוֹ** לקבר זה קודם שנמצאה שכונת הקברות, היה דינו **שֶׁנִּטְּלוּ וְאֶת תְּפוּסָתוֹ**, כדין המוצא מת יחיד, אך מאחר שכבר נמצאו כאן שלשה מתים ונקבע מקום זה כשכונת קברות, יש לחוש לקברים נוספים, ועל כן אף קבר יחיד הנמצא בתוך עשרים אמה לשכונת הקברות, מצריך בדיקה סביבו עשרים אמה לכל רוח:

גמרא

נתבאר במשנה שאם אדם ׳מצא מת מושכב כדרכו׳, רשאי הוא לפנותו עם עפרו. הגמרא מדייקת בדברי המשנה: **אָמַר רַב יְהוּדָה, מָצָא׳** הכוונה **פָּרַט** לְמָצוּי כבר, שאם יש בחצירו מת שידוע שנקבר שם בקביעות, אינו רשאי לפנותו, ואף במת יחיד..

׳מֵת׳, פָּרַט לְהָרוּג שמצא קבור בחצירו, שרשאי לפנותו, ואינו צריך ליטול מעפרו עמו, ואם הוא אחד משלשה מתים שנמצאו כאן, אינו מצטרף להיות שכונת קברות, ורשאי הוא לפנות את כולם, ואף אינו צריך לחפש אחר קברים נוספים במקום זה..

׳מוּשְׁכָּב׳ פָּרַט לְאופן שמצאו למת יוֹשֵׁב ולא שוכב כדרך המתים, שרשאי לפנותו, ואינו צריך ליטול מעפרו עמו, ואף אינו מצטרף לשכונת קברות..

׳כְּדַרְכּוֹ׳ פָּרַט לְאופן שמצאו כְּשֶׁרֹּאשׁוֹ מוּנָּח בֵּין יֶרֶכוֹתָיו, ולא כדרך קבורה רגילה, שרשאי לפנותו, ואין צריך ליטול מעפרו, ואף אינו מצטרף לשכונת קברות.

דין נוסף בענין זה: **תָּנֵי עוּלָּא בַּר חֲנִינָא, מֵת שֶׁחָסֵר**, דהיינו, שבשעה שנקבר היה חסר חלק מגופו, אם מפנה אותו לאחר זמן מקברו **אֵין** לוֹ דין **תְּפוּסָה**, שאין צריך ליטול עמו מעפרו, **וְלֹא** דין **שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת**, שאם מצא שלשה מתים הקבורים בשטח שבין ארבע לשמונה אמות, ואחד מן המתים גופו חסר, אינו צריך לנהוג בהם דין שכונת קברות, ועל כן רשאי הוא לפנותם ממקומם, ואף אינו צריך לחשוש ולחפש אחר קברים נוספים במקום זה..

מבררת הגמרא: **וְכָל הָנֵי מַאי טַעֲמָא לֹא** – וכל הדינים הללו מה טעמם. ומבארת: **אַמְרִינַן דֵּילְמָא עוֹבֵד כּוֹכָבִים הוּא** המת, שכך קוברים הם את מתיהם, ועל כן לא נאמרו בו דינים אלו:

דינים נוספים: **מָצָא שְׁנַיִם** – שני מתים, הקבורים באופן **שְׁרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד מַרְגְּלוֹתָיו** [–רגליו] **שֶׁל זֶה, וְרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד מַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל זֶה, אֵין לָהֶן** דין **תְּפוּסָה** וְלֹא דין **שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת**, שגם כן יש לומר שעובדי כוכבים המה..

מָצָא שְׁלֹשָׁה מתים, **הָאֶחָד** היה **יָדוּעַ** לו מכבר שהוא קבור כאן, **וּשְׁנַיִם תְּחִילָּה** – עכשיו מצאם קבורים ולא ידע מהם קודם לכן, **אוֹ** שמצא (**שנים**) [**אֶחָד**] **תְּחִילָּה** – שלא ידע עד עתה שהוא קבור במקום זה, **וּשְׁנַיִם** היו **יְדוּעִים** לו מכבר, (**אין**) [**יֵשׁ**] לָהֶם דין **תְּפוּסָה**, **וְאֵין לָהֶם** דין **שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת**, שמאחר שאין שלשתם שוים, יש רגלים לדבר שלא נקברו במקום זה בקביעות, אלא על מנת לפנותם לאחר זמן.

וכן היה **מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יִשְׁבָּב, שֶׁבָּדַק וּמָצָא שְׁנַיִם יְדוּעִין וְאֶחָד תְּחִילָּה, וּבִיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹתָן שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת** – לאסור את פינויים, ולהצריך בדיקה עשרים אמה סביב, **אָמַר** לוֹ **רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל** מה **שֶׁיְּגִיעָתְךָ** בענין זה **לָרִיק יָגֵעְתָּ**, מאחר **שֹׁלֹּא אָמְרוּ** דין **שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת אֶלָּא לִשְׁלֹשָׁה** מתים שהיו יְדוּעִין מכבר, **אוֹ לִשְׁלֹשָׁה** מתים שנמצאו עתה **תְּחִילָּה**, אך באופן שאין השלשה שוים בענינם, לא נאמר בהם דין זה:

שנינו במשנה: שאדם המוצא מת או שני מתים הקבורים ברשותו, **נוֹטְלָן וְאֶת תְּפוּסָתָן:**

ומבררת הגמרא: **חֵיכִי דָּמֵי תְּפוּסָה** – היכן מצינו בתורה דין זה שיש ליטול מן העפר עם המת. **אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר קְרָא** (בראשית מז ל) כשציוה יעקב אבינו את יוסף בנו על אופן קבורתו, **׳וְנָשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם׳**, ותיבת ׳ממצרים׳ מיותרת שהרי שם היו, ועל כן דרשו חכמים שציוהו ואמר, אם יקברוני במצרים דרך עראי, אזי כאשר תוציאני מקברי על מנת לקוברי בארץ ישראל, **׳טוֹל עָמִּי** מעפר מצרים׳. ומכאן יש ללמוד לכל מת שמפנים אותו מקברו שיש ליטול מן העפר עמו.

מוסיפה הגמרא לברר: **וְכַמָּה שִׁיעוּר תְּפוּסָה** – כמה מן העפר יש ליטול יחד עם המת. **פֵּירַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר** [**בֶּן פַּרְתָּ**] (**ברבי צדוק**), **נוֹטֵל עָפָר תִּיחוֹחַ** – עפר הרך שסביבות המת, **וְבִנוסף** לכך **חוֹפֵר בִּבְתוּלָה** – קרקע קשה שלא נחפרה, בעומק **שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת** ונוטל גם עפר זה עם המת.

מקשה הגמרא: **מֵיתִיבִי**, שנינו בברייתא, **וְכַמָּה** הוא **שִׁיעוּר תְּפוּסָה, פֵּירַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק נוֹטֵל אֶת הַקִּיסְמִין** – שברי הארון שבו נקבר המת, **וְאֶת הַקְּסָסוֹת** – רגבי האדמה שתחת המת, **וּמְחַלְקָן** לשלשה חלקים, **זוֹרֵק אֶת הַוִּוּדְאִין** – חלקי הארון ורגבי האדמה שודאי לא נתערב בהם מן המת, **וּמֵנִיחַ** במקום מוצנע שלא יטמאו בהם עושי טהרות **אֶת הַפְּסֵיקוֹת** – אלו שיש להסתפק האם נתערב בהם מן המת, **וְהַשְּׁאָר** - מה שברור לו שהוא מן המת, מה שמצא מן העצמות **מְצַטְּרֵף לְרוֹב בְּנָיָנוֹ שֶׁל מֵת, וּלְרוֹבַע עֲצָמוֹת**, לענין שיעור טומאת אהל, שאם יש בעצמות שיעור רוב בנין הגוף של המת, או שיש בהם שיעור רובע הקב, הרי הם מטמאים באהל. וכן **לְמִלֹּא תַּרְוִוד רָקָב** – אם יש מן רקבובית המת שיעור מלא תרווד [–כף גדולה], מטמא אף הוא באהל. ומדברי ברייתא זו למדים אנו שאין המפנה את הקבר זקוק ליטול עם המת מן עפר המקום, אלא מה שודאי נתערב בו מן המת, או על כל פנים יש להסתפק בו, אך לא את שאר העפר. ואם כן יש להקשות מכאן על דברי האמורא רבי אלעזר בן פדת הסובר שיש ליטול עם המת אף שיעור עומק שלש אצבעות מן הקרקע הקשה.

מתרצת הגמרא: **הוּא** – רבי אלעזר בן פדת, **דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא** – כדעת בן עזאי החולק על ברייתא זו. **דְּתַנְיָא, וְכַמָּה** הוא **שִׁיעוּר תְּפוּסָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בן נורי מִשּׁוּם בֶּן עַזַּאי, נוֹטֵל** המפנה את **הָעָפָר תִּיחוֹחַ** שמסביב למת, **וְבִנוסף** לכך, **חוֹפֵר בִּבְתוּלָה** – קרקע קשה שלא נחפרה, שיעור עומק **שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת:**

שנינו במשנה: שאדם המוצא שלשה מתים בשטח שבין ארבע לשמונה אמות, הרי זו שכונת קברות ונאסר עליו לפנותם, ובנוסף לכך **בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ** ולהלן עשרים אמה, שמאחר ונמצאו שלשה מתים במקום זה, עלינו לחוש לקברים נוספים:

אגרות קודש

[י״ג מרחשון, ה׳תשל״ב]

אזכיר עה״צ להנ״ל.

החלטה כדבעי – לנתינת (לכה״פ) מעשר מהריוח בהנ״ל לצדקה.

נתינה סמלית עתה – בתור התחלה.

אָמַר רָבָא, אדם שֶׁבָּדַק ומצא מת הקבור בחצירו, **וּפָנָה** אותו משם, כדין המוצא מת יחידי שרשאי הוא לפנותו, ושוב **בָּדַק** בחצירו, ומצא מת נוסף בסמוך לראשון, **וּפָנָה** אף אותו, ולאחר מכן **בָּדַק** שוב **וְאַשְׁכַּח** – ומצא מת שלישי, ואילו היה מוצא מתחילה את שלשתם יחד, היה נאסר עליו לפנותם ממקומם כדין שכונת קברות, ואף היה עליו לחוש לקברים נוספים במקום זה, אמנם מאחר שכבר פינה בהיתר את השנים הראשונים, הדין הוא שלא **הַאי מְפַנֵּי לֵיהּ נָבֵי הָנָךְ תְּרֵי** – אינו רשאי עתה לפנות את השלישי אצל השנים הראשונים, שהרי נתברר שנקבר במקום זה בקביעות, **וְלָא הָנֵי תְּרֵי לְנַבֵּי הַאי חַד** – וכן אינו מחויב להחזיר את השנים שפינה כבר למקומם הראשון, שהרי בשעה שפינם לא ידע שישנו מת שלישי, ורשאי היה לפנותם..

הגמרא מביאה לשון אחר בדברי רבא: **אִיכָּא דְּאָמְרֵי, אָמַר רָבָא**, **בֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לו רְשׁוּת לְפַנּוֹת** את השנים הראשונים, שהרי בשעה שפינם לא ידע שישנו מת שלישי, **מְפַנֶּה לְהוֹן** – רשאי הוא לפנות עתה אף את המת השלישי, מפני שעתה נותר במקום זה מת יחידי, ואין דין שכונת קברות במת אחד..

מקשה הגמרא: **וְלִישַׁוְּינְהוּ** – נחזיק מקום קברים אלו כשְׁכוּנַת **קְבָרוֹת**, כיון שנתברר שכן הוא, שהיו כאן שלושה מתים, ולמה מותר לו לפנות את השלישי. מתרצת הגמרא: **אָמַר** רֵישׁ **לָקִישׁ**, **עֵילָּא** – סיבה מועטת **מָצְאוּ וְטִיהֲרוּ** את **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**, שמאחר שרצו חכמים לטהרה מטומאה, לצורך טהרת כהנים ועושי טהרות, הקלו באופן זה:

נתבאר במשנה, שאדם המוצא בחצירו שלשה מתים בשטח שבין ארבע לשמונה אמות, נאסר עליו לפנותם, ואף מוטל עליו לבדוק ולחפש אחר קברים נוספים בעשרים אמה שמסביב למתים שנמצאו: מבררת הגמרא: **בָּדַק מֵעֶשְׂרִים אַמָּה וְלֹא מָצָא, מַאי**, האם אומרים שנתברר הדבר שלא היה במקום זה בית קברות, ואף השלשה שנמצאו נקברו שם באקראי, שהרי אין דרך לקבור שלשה מתים בלבד בבית קברות, וממילא יהא רשאי לפנותם למקום אחר, או שאף באופן זה, כיון שהם שלשה יש להם דין שכונת קברות ואסור לפנותם..

פושטת הגמרא: **אָמַר רַב מְנַשְּׁיָא בַּר יִרְמְיָה אָמַר רַב**, דין שלשת מתים אלו כדין **שְׁכוּנַת קְבָרוֹת** ואסור לפנותם, אף שלא נמצאו קברים נוספים מסביבם. (**מַאי טַעְמָא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ עֵילָּא מָצְאוּ וְטִיהֲרוּ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**):

משנה

כָּל סָפֵק נְגָעִים שהתעורר על אדם **בַּתְּחִילָּה** – כשעדיין הוא בחזקת טהרה, יש להעמידו על החזקה וספיקו **טָהוֹר**. והיינו **עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטוּמְאָה** – באופן שלא היה בו נגע עד עתה, וגם עכשיו עדיין לא החליט הכהן שהוא טמא. אך **מִשֶּׁנִּזְקַק לְטוּמְאָה** – לאחר שכבר היה בו נגע ונטמא, והתעורר ספק אם נטמא בנגע נוסף, **סָפֵק טָמֵא**, שיש להעמידו בחזקת טומאה:

גמרא

מבררת הגמרא: **מַנָּא הָנֵי מִילֵּי** – מנין המקור לדין המשנה, **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אָמַר קְרָא** (ויקרא יג נט) לגבי טומאת נגעים, '**לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ', הוֹאִיל וּפָתַח [בּוֹ] הַכָּתוּב בְּטָהֳרָה תְּחִילָּה**, שבכך שהזכיר הכתוב את הטהרה קודם לטומאה, יש ללמוד מכאן לחזר אחר טהרת הנגעים, ועל כן ספיקם טהור.

מקשה הגמרא: **אִי הָכִי אֲפִילּוּ מְשֶׁנִּזְקַק לְטוּמְאָה** והוא בחזקת טומאה, **נֵימָא יהיה** הדין **שֶׁסָּפֵק טָהוֹר**, שהרי כאשר הוא בחזקת טהרה אין אנו זקוקים ללמוד מן הפסוק שטהור הוא, ומוכרחים לומר שהלימוד מן הפסוק הוא שאף כאשר עומד האדם בחזקת טומאה יש לטהרו בספק נגעים.

אֶלָּא כִּי אִיתְּמַר למימרא **דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַחָא אִיתְּמַר** – לא על משנתנו נאמר אלא על ענין זה, ששנינו במשנה (נגעים פ"ד מי"א) לגבי נגע בהרת, שסימן הטומאה שלו שיש בו שער לבן, **שֶׁאִם בַּהֶרֶת** **קְדֵמָה לְשֵׂעָר לָבָן** שצמח רק אחר כך, **טָמֵא, וְאִם שֵׂעָר לָבָן קוֹדֵם לְבַהֶרֶת**, שתחילה צמחו בגופו שתי שערות לבנות, ולאחר מכן הופיעה שם הבהרת, **טָהוֹר הוּא. סָפֵק** מה קדם, **טָמֵא. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר** 'כֵּיהָה'. מבררת הגמרא: **מַאי כֵּיהָה, אָמַר רַב יְהוּדָה, כֵּיהָה וְטָהוֹר** – נגע זה דינו כנגע שנתכהה מראהו, שטהור הוא. מבררת הגמרא: **וְרַיילָא בֵּיהָה וְטָמֵא**, כלומר, מנין לרבי יהושע לטהר נגע זה, **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אָמַר קְרָא** '**לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ', וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב בְּטָהֳרָה תְּחִילָּה** למדים אנו לטהר ספיקות בעניני נגעים, ועל כן מטהר רבי יהושע ספק זה. ועל דברים אלו אמר רב יהודה מה שאמר, ולא לענין משנתנו:

משנה

בְּשֶׁכָּעָה דְּרָכִים [–דברים] **בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב** אם אין ראייתו ראיית אונס, **עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְזִיבָה** – כל זמן שעדיין אין דין זב עליו, דהיינו, שראה עד עתה ראיה אחת בלבד, ועתה רואה הוא ראיה נוספת שבה הוא נעשה זב, וברואיה זו יש לבדוק שמא אנוס הוא, ולא יחולו עליו דיני הזב, ואלו הן שבעה הדברים, **בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה** – אם אכל ושתה יתר על המידה, או שאכל ושתה אפילו מעט מדברים הגורמים לזיבה, **בְּמַשָּׂא** – אם נשא משא כבד, **וּבִקְפִיצָה** – אם קפץ קפיצה גדולה, **וּבְחוֹלִי** – אם ישנה איזו מחלה הגורמת לו לראיית זוב, **וּבִרְאָיָה** – אם ראה אשה אף שלא הרהר בה, **וּבְהִרְהוּר** – אם הרהר בה, אף שלא ראה. ואם נתברר שקדמו אחד מדברים אלו קודם שראה ראיה שניה של זוב, אין חלים עליו דיני זב.אך **מִשֶּׁנִּזְקַק לְזִיבָה** – אם כבר ראה ראיית זוב שתי פעמים בלא אונס, וחלו עליו דיני טומאת הזב, ולאחר מכן ראה בשלישית, **אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** לדעת אם ראיה זו היתה באונס או לא, שכן הדין הוא שאפילו ראה **לְאוֹנְסוֹ**, כגון שקדמו לראיה השלישית אחד משבעת הדברים האמורים, **וּסְפֵקוֹ** – כשיש ספק האם נעשה זב או לא, **וְשִׁכְבַת זֶרַע** לענין שתטמא את הנושא אותה, כל אלו **טְמֵאִים** כדין זב ודאי. והטעם הוא משום **שֶׁרֻּגְלַיִם לַדָּבָר** – שראיית זיבה היא, שכיון שכבר ראה שתי ראיות ונעשה זב, יש לתלות אף את שאר ראיותיו מחמת זוב ולא מחמת סיבות אחרות.

המשנה מבארת ענין נוסף שמצינו בו את סברת 'רגלים לדבר': **הַמַּכֶּה אֶת חֲבֵירוֹ** ונחלה מחמת מכה זו, **וַאֲמָדוּהוּ** – שיערו הרופאים שסופו **לְמִיתָה** מחמת מכה זו, **וְלאחר** מכן **הֶבֶל** חליו **מַכָּה שֶׁהָיָה** קודם לכן, **ושבו** ואמדוהו לחיים, **וּלְאַחַר מִכָּאן** שוב **הִכְבִּיד** חוליו **וּמֵת, חַיָּב** המכה מיתה אם מזיד היה, מאחר שיש לתלות שמת מחמת המכה. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, פָּטוּר** המכה, **שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר** שלא מת מחמת מכתו, שהרי כבר הקל החולי ואמדוהו לחיים, אלא דבר אחר גרם לו למות:

גמרא

מבררת הגמרא: **מַנָּא הָנֵי מִילֵּי** שלאחר שנעשה זב בראיה שניה, מתחייב הוא קרבן בראיה שלישית אף כשראה באונס, **אָמַר רַבִּי נָתָן, אָמַר קְרָא** (ויקרא טו לג) 'וְהַזָּב **אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה', ודרשו** חכמים, שמאחר ובפסוק זה כתובה פעמיים תיבת 'זב', ולאחר מכן כתוב 'לזכר ולנקבה', יש ללמוד שבראיה ראשונה ושניה חלוק דין הזכר שאינו מטמא באונס מדין הנקבה המטמאה אף באונס, אך **לְגַבֵּי רְאִיָּה שְׁלִישִׁית אִיתְּקַשׁ** זכר **לְנִקֵּיבָה**, וכשם שהנקבה נעשית זבה אף כשראתה באונס, אף הזכר מתחייב בקרבן אם ראה ראיה שלישית באונס.

מקשה הגמרא: **וְהָתַנְיָא** – הרי שנינו בברייתא **שִׁבְרֵי אַלְעָזָר** נחלק על דברי חכמים, **וְאוֹמֵר** שאף **בִּרְאִיָּה שְׁלִישִׁית בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** – את הזב, ואם היתה ראיה זו באונס אינו מתחייב בקרבן, ורק **בִּרְאִיָּה רְבִיעִית** שראה לאחר שהחל בספירת שבעה נקיים, **אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ**, ואף אם ראה באונס עליו לסתור את מנינו, ומאחר שרבי אלעזר אינו סובר שבפעם השלישית הוקש זכר לנקבה, על כרחך לומר שאינו סובר דרשה זו, ואם כן מנין לו שבפעם הרביעית סותר אף כשראה באונס.

המשך בעמוד כט

מתרצת הגמרא: **אֶלָּא** אף רבי אלעזר סובר שהוקש הזכר לנקבה, אלא שנחלק עם חכמים באיזו רְאָיָה הקישם הכתוב, **בְּאֶתִּים** – האם דורשים את המילה 'את', **קָמִיפַלְגֵי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּרֵישׁ אֶתִּים,** וכיון שנאמר 'והזב את זובו' המילה 'את' מרבה כאילו נאמר זוב פעם נוספת, וכאילו נכתבה תיבת 'זב' בפסוק שלש פעמים, ורק לאחר מכן הוקש זכר לנקבה, **וְרַבָּנָן לֹא דָּרְשֵׁי אֶתִּים,** ועל כן סוברים הם שכבר בראיה שלישית הוקש הזכר לנקבה, ועל כן אינו מתחייב קרבן כשראה באונס:

שנינו במשנה: **שְׁאוֹנְסוֹ וּפְסִיקוֹ** של הזב מטמאים לאחר שהוזקק לזיבה בראיה שניה: